פניני מאיר

דרוש ומוסר על פרשת השבוע שנאמר ב'עונג שבת'

מפי הגאון רבי מאיר סנדר שליט"א - מו"צ בירושת"ו, מזה"ס 'דברי מאיר'

פרשת שופטים תשפ"ה (280)

כתוב בפסוק (ט"ז, י"ח): "שפטים ושטרים תתן לך בכל שעריך וכו' ושפטו את העם משפט צדק" – **וביארתי בזה השבוע [בשיעור, וכן דיברתי על זה אחריו בשידור לאלפים] עפ"י חז"ל** שרומז כאן על כל אדם שנקרא שופט כלפי מעשי סביבתו ויש לו לדון אותם לכף זכות, (**והוסיפו לי בשם הרה"ק ה"פני מנחם" מגור זיע"א** שהז"ל קראו לזה: "כף זכות" לומר שזה כמו כף נעליים שאף שקשה לפעמים להכנים את הרגל בכל אופן יש להתאמץ בזה, וכן יש להתאמץ לדון את האדם לזכות!..), **וכן ראיתי הלילה ב"קובץ אמרי קודש" מכ"ק האדמו"ר מסוכטשוב שליט"א [שראיתיו ג"כ וברכני בלחיצת יד ובחמימות רבה] שהביא בשם רבינו ר' חיים ויטאל זיע"א** שביאר פסוק זה כנ"ל שמיירי על כל אחד ואחד שיש לו לדון את עצמו, ולעיין במעשיו, ולכן זה נכתב בלשון יחיד: "תתן לך" ו"בכל שעריך" רומז על שערי האדם ואבריו, וכנ"ל, **וכן שמעתי השבוע בשיעור מהגר"ד זיכרמן שליט"א [שהייתי אצלו בשיעור אתמול ב"בותל המערבי"]** שפרשה זו הלה תמיד בתחילת חודש אלול, לרמוז על ענין זה שיש לאדם לתקן מעשיו ולשפוט את עצמו, **ואמרתי כבר בשידור הנ"ל שבאמת כל עניין זה של "לדון לכף זכות" הוא סגולה נפלאה ליום הדין הקרב ובא, כי אמרו חז"ל (שבת קכ"ז):** "הדן את חברו לכף זכות דנין אותו לזכות", עיי"ש, **וכן אמרו (שם):** "כשם שדנתני לזכות המקום ידונך לזכות", וממילא יש כאן סגולה נפלאה ליום הדין שמי שדן לזכות דנים אותו לזכות, וזה נפלא, **וכאן המקום לציין למה שאמרו חז"ל (שבת קנ"א): על הפסוק:** "ונתן לך רחמים ורחמך" = "כל המרחם על הבריות מרחמין עליו מן השמים", **והיה אומר מרן המשגיח הגה"צ ר' יחזקאל לוינשטיין זצוק"ל** שזה ג"כ סגולה נפלאה לימי הדין שאם אדם מרחם על חברו מרחמים עליו, **ויש מעשה על ידידו ורעו מרן הגר"ש רוזובסקי זצוק"ל (מובא בספר "ראש הישיבה" וב"איש לרעהו")** שפעם חזר משיעור בישיבה כשהוא מלווה ע"י תלמידיו, ולפתע הוא ראה שני חתולי רחוב רבים זה עם זה, ר' שמואל עזב את תלמידיו והלך להפריד ביניהם, וכשראה את מבטי הפליאה על פני תלמידיו אמר להם **עפ"י מה שאמרו חז"ל (שמות רבה – ב', ב')** שמשה רבינו ע"ה זכה להנהיג את ישראל ע"י שהיה מרחם על הצאן, ואמר לו הקב"ה: "אתה רעית את הצאן ברחמים ואתה תרעה את עמי ישראל", והזינן שיש לרחם על הבריות, וע"י זה זוכים לתורה ולהנהגה, וכמובן לרחמים, **ומספר ("איש לרעהו") אחרי השואה הנוראה היה קיבוץ גדול של בני ישיבות ופליטים בישיבת "היכל התלמוד" ברח' יהודה הלוי במרכז העיר תל אביב והיה שם ישיבה בשם "פליטת סופרים"** והגיע לשם יהודי אחד שלא היה בחור ישיבה אלא המולם מבוגר ומריח ריח היפך ה"גן עדן" ר"ל, והיה למטרד לחלק מן האנשים, ואמרו כמה אנשים: "אולי נזמין לו משטרה"? וזה באמת היה דבר הגיוני, **ואמר להם רח"י הגאון ר' טוביה לסיצין זצוק"ל:** "בטרם תזמינו משטרה תחשבו על זה שלפני כמה עשרות שנים נולד לאימא אחת תינוק קטן וחמוד, והאימא הייתה סכה אותו בשמן תינוקות, ומחבקת ומלטפת אותו ונושקת לו על ראשו, ואפילו מוכנה למסור את הנפש בשבילו"!..., **ובינו נא זאת:** הוא לא אמר לא להזמין משטרה ולא הביע צד בעניין הפיזי איך להתמודד עם הברנש הנ"ל, אך הוא הכנים לכל הסיפור הזה פן אנושי ורחמנות וחביבות, וכך כל הסיפור נראה אחרת, ולענין הרחמים מגיעים ע"י שדנים לכף זכות, **וראיתי פעם בספר של הרה"ק מקומרנא זיע"א שמביא שהרה"ק ר' לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א [שזכיתי להיות על ציונו הקדוש בעיר הנ"ל בשנת תשע"ז] ראה פעם יהודי אחד וחבקו ואמר לו:** "ראה נא אחי! הלוא אתה עומד להדבק בשכינה מחמת קדושתך"!..., **והיה הדבר לפלא בעיני החמון וחשבוהו לשיגעון כי היה יהודי זה מגושם ביותר! אך מבאר שם הרב זיע"א שהיות והרה"ק זיע"א היה מקושר ודבוק בשכינה היה רואה בכל יהודי את ה"חלק אלוה ממעל" שבו, ולכן חשב את השני למדבק בשכינה, והבן וזה עמוק למתבונן!** ואת זה יש לנו ללמוד מהפסוק הנ"ל לכל השנה, ובפרט לימי הדין האלו, והבן.

עוד כתוב בפסוק (י"ז, י"ח): "והיה כשבתו על כסא ממלכתו" – **ואמר לי הלילה כ"ק האדמו"ר ר' משה ליינער שליט"א מראדזין בית וגן שביאור בזה שכתוב:** "כשבתו" בכ' שבכל יום ויום יש לו למלך לחשוב כאילו היום הזה הוא היום הראשון לשבתו על כיסא ממלכתו, וכך הוא תמיד זוכר את אשר עליו לעשות, ויש לו את ההתרגשות הראשונית, וזהו: "והיה" – לשון הווה – "כשבתו על כסא ממלכתו" = כאילו היום הוא ישב על כיסאו, וזה נוגע גם לנו שיש לנו להסתכל על עבודת ה' בכל יום כאילו היום הוא היום הראשון, וכן היא העבודה בכל ימות השנה ובימי חודש אלול, לשמור על ההתחדשות וההתרגשות הראשונית, והבן.

עוד כתוב בפסוק (י"ח, י"ג): "תמים תהיה עם ה' אלהיך" – **ופרש"י:** "התהלך עמו בתמימות ותצפה לו ולא תחקור אחר העתידות אלא כל מה שיביא עליך קבל בתמימות ואז תהיה עמו ולהלקו", **ודיברתי הלילה עם כ"ק האדמו"ר מראדזין שליט"א מבית וגן [וגם ברכני בחמימות ובלחיצת יד] על מה שהקשו:** הרי תפילה לכאורה היא היפך התמימות שאנחנו מבקשים על העתיד? **ותירצתי והרבי שליט"א קיבל את זה:** תפילה היא התמימות הגדולה ביותר! שהרי חז"ל הקדושים ציוו עלינו להתפלל ומקורם הוא בתורה, וא"כ הקב"ה עצמו רוצה שנתפלל אליו, וא"כ נתפלל אליו בפשיטות ובתמימות, **וכמו שכתב במ"כ (ריש סי' צ"ח) בשם רבינו המהרש"ל זיע"א שמביא שר"ש** למד כל סודות התפילה ובכל זאת כשהיה מתפלל היה מתפלל כתינוק בן יומו, עיי"ש, וא"כ זה שאנחנו מתפללים זו היא התמימות הגדולה ביותר, וכן מתפללים בתמימות, (**והוסיף לי ידידי הבה"ח בנש"ק איתמר טורנהיים שיחי' מבחירי ישיבת "בית מאיר" שרבינו הבעש"ט הקדוש זיע"א** היה מתפלל ג"כ בתמימות ובפשיטות, וא"ז סתירה כלל להנ"ל, והבן), **וכן ראינו תמיד אצל כ"ק האדמו"ר מקרעטשניף סיגעט זצוק"ל שהתפלל השבוע שהיה מתפלל בתמימות ובפשיטות, [ואתמול נחמתי שם יחד עם האדמורי"ם מפיטסבורג, קרעטשניף טשערנוביץ, דינוב ביתר שליט"א, ועוד]**

עוד כתוב בפסוק (כ', א'): "כי תצא למלחמה על איבך וראית סוס ורכב עם רב ממך לא תירא מהם כי ה' אלהיך עמך המעלך מארץ מצרים" = **ואמר לי השבוע רה"ר הגאון ר' בנימין דרייפוס שליט"א שיש להקשות: כאן כתב רש"י:** "בעיני השובים כלם כסוס אחד" ואין לפחד מהם, והנה, **בהמשך הפסוקים כתוב (שם ב' – ג':** "והיה כקרבכם אל המלחמה וכו' אל תיראו ואלן תחפזו וכו' והרי כבר לפני כן אמר שכולם כסוס אחד וא"כ למה שיראו מהם? **ואמר לזה משל:** היה אבא שהלך עם בנו והגיע כלב קטן והילד נבהל, ואמר לו אביו: "אל תדאג הוא קטן ואינו נושך"! והנה, לאחר זמן ראה הילד את זנבו של הכלב מקרוב וצעק צעקה גדולה ומרה, אמר לו אביו: "כבר אמרתי לך שאינו מזיק"? אך החילוק ברור, כאן הוא הגיע כבר קרוב אליו, וזה הביאור כאן במלחמה שמתקרבים ורואים מקרוב את כל הצבא צריכים יותר חיזוק, והבן.

עוד כתוב בפסוק (כ"א, ז): "וענו ואמרו ידנו לא שפכו את הדם הזה וכו' – **ואיתא במשנה סוטה (מ"ח):** "וכי על דעתינו עלתה שזקני ב"ד שופכי דמים הן אלא שלא בא על ידינו ופטרנוהו (בלא מזון) ולא ראינוהו והנחנוהו (בלא לוייה)" ואמר ר"ל בא וראה כוחה של הכנסת אורחים שאלמלא היא אין מביאין עגלה ערופה, **וידוע המעשה מרבינו הגר"א זיע"א** שהיה בעירו מכנים אורחים גדול, ופעם שריפה כילתה את ביתו, ואמר לו רבינו שזה כיון שלא היה מלווה את האורחים אלא רק מאכיל ומשקה אותם, ו"אשל" ר"ת: **אכילה שתיה לויה**, וכיון שירד הלוויה נעשה הר"ת: "אש", **וידוע שמרן הגר"מ פינשטיין זצוק"ל** היה מהדר מאוד ללוות כל אורח לפחות ד' אמות, ואף בזקנותו ואף כשהיה חלש מאוד, **ואמר השבוע מורנו רה"י הגר"א וינר שליט"א בשיחה בישיבה בשם ה"סבא מקלם" זצוק"ל שהקשה:** תינה זה שלא הביאו לו לאכול שמתחרטים על זה כי אם הוא היה אוכל הוא היה חזק והיה לו כוח להתגבר על אויביו, אך מה קשור הלוויה שלרציחתו? **וביאר:** אם היו מלווים אותו היו נותנים לו כוחות נפשיים, שזה מראה לו שמחביים אותו וקשה פרידתו מהם, וזה היה נותן לו כוח רב להתגבר על אויביו, ומזה נלמד כמה יש לנו לעודד את השני ולהראות לו כמה הוא חשוב, והבן.

ויש לנו להיזהר מאוד שלא לדבר בשעת חזרת הש"ץ וכמו שכתב השו"ע (סי' קכ"ד, ס"ז): "אין לשוח שיחת חולין בשעה שש"ץ חוזר התפילה ואם שח הוא חוטא וגדול עונו מנשוא וגוערין בו".

כתב בספר "פלא יועץ" (ערך דיבור): "כתבו משם ר' ישראל בעש,ט שהמדבר בשבח הצדיקים חשוב כאילו עוסק במעשה מרכבה" – **וכ"כ מרן ה"חתם סופר" זיע"א בתשובה:**

מעשה שהגיע יהודי לרב וביקש ממנו עצה לעבודת ה', הרב אמר לו: "תחשוב שאתה היהודי היחיד בעולם! ושהיום הוא היום האחרון שלך, ושהמצווה שלפניך היא המצווה היחידה שיש"! היהודי הלך לביתו, וכשאשתו הביאה לפניו לאכול לא הלך ליטול ידיו ואמר לה: "כבר הנחתי היום תפילין, והרב אמר לי שיש רק מצווה אחת"! אח"כ הוא לא שילם את חובו, ואמר לחברו שתבעו: "הלוא אתה גוי כי אמר לי הרב שאני היהודי היחיד בעולם"! וכו', עד שהבינו שהוא לא הבין נכון, והלכו עמו אל הרב שביאר: "אם אדם רוצה שיהיה לו היות בעבודת ה' יש לו לחשוב כאילו הוא היהודי היחיד, וכאילו היום זה יומו האחרון, ואין מחר, וכן כאילו מצווה זו היא המצווה היחידה שיש, ועל זה רמז הכתוב (עקב – י"א, ח'):** "ושמרתם את כל המצוה אשר אנכי מצוך היום" **והיינו "המצוה"** – לשון יחיד כאילו יש רק אותה, "מצוך" – רק אותך, "היום" – תראה בעינך כאילו יש רק את היום, זכות הצדיקים יגן עלינו, אמן! [ודרשתי את זה בבין הזמנים בשבת פ' עקב במקום אחר]

הוספות לגיליון "פניני מאיר" הקודם (279) ממורנו הגאון ר' שמואל הלוי רוטמן שליט"א שאמר לי אור ליום ד' י"ט מנ"א תשפ"ה: הדברים נפלאים ביותר! ויש לי להוסיף:

א. בעניין הווארט של רלו"י מברדיטשוב זיע"א על החוכחה שהוכיח משה רבינו ע"ה את ישראל ברמז יש לבאר : א. הוא הוכיחם, ובשחזרו משמחה נמהל להם, **וכדאיתא בגמרא יומא** שהעושה תשובה באהבה נהפכים לו העוונות לזכויות, **ב.** הוא הוכיחם בגלוי והתורה רמזה. **ג.** הפשט בסוכות שהוא ראשון לחשבון עונות כי שמחים בו.

ב. בעניין הפסוק: "איכה אשא לבדי" הרומז על ט' באב – יש להוסיף: יבואר עפ"י מה שפי' רש"י שהיו טרחנים וכל דבר היו הולכים לבי"ד, וזה רומז על מה שאמרו חז"ל שביהמ"ק נחרב כי העמידו דברי הם על דין תורה, וכן רומז על שנאת חינם וכו', עיי"ש, ובמדרש רבה מבואר שמשה אמר איכה וירמיהו אמר איכה, ועפ"י הנ"ל מבואר שמשה ראה כבר שורש החורבן וכנ"ל.

ג. בקשר לדברי הגמרא ריש ברכות שנישואין הוא כבניית חורבות ירושלים – כי אין שכינה שורה אלא מתוך שמחה, וירושלים רומז על השכינה, וכמו שהבאתם.

הגיליון נודב ע"י ידידינו היקר ר' אברהם לוי שיחי' לע"נ אביו אפלן יהודה בן מלכה ואברהם ז"ל, אמו רג'ינה בת רוחמה ומנשה ע"ה, אחיו יצחק בן רג'ינה ז"ל, אחותו מלכה בת רג'ינה ע"ה, אחותו אסתר בת רג'ינה ע"ה, אחיינו הד"ר יונתן לוי ז"ל בן רות ורפאל שיחי', ת.נ.צ.ב.ה. הגיליון נודב ע"י ידידינו היקר ר' שמואל שמחה וורונה שיחי' וב"כ להצלחתו. הגיליון נודב ע"י קהילת קודש מעיר האבות באר שבע להצלחתם ולזיווגי בניהם. הגיליון נודב ע"י ידידינו היקר ר' שמחה גבריאל גולדמן שיחי' לע"נ אמו הענייא מלכה בת ר' שלמה לייב, ת.נ.צ.ב.ה.

לתגובות ושאלות למו"כ שליט"א, ולהרשמה לרשימת התפוצה: divreymeir@gmail.com